

"Arş-ı kemâlât olan mârifet-i Sâniin miraçlarının usulü dördtür..." diye başlayan yerin izahını yapar mısınız?

"Arş-ı kemâlât olan mârifet-i Sâniin miraçlarının usulü dördtür:"

"**Birincisi:** Tasfiye ve işraka müesses olan muhakkikîn-i sofiyenin minhacıdır."

"**İkincisi:** İmkân ve hudusa mebnî olan mütekellimînin tarikidir. Bu iki asıl, filvaki Kur'ân'dan teşaub etmişlerdir. Lâkin, fikr-i beşer başka surete ifrağ ettiği için, tavîlüzzejl ve müşkilleşmiştir."

"**Üçüncüsü:** Hükemanın mesleğidir. Üçü de taarruz-u evhamdan masûn değildirler."

"**Dördüncüsü:** Ki belâgat-i Kur'âniyenin ulüvv-ü rütbesini ilân eden ve istikamet cihetiyle en kısası ve vuzuh cihetiyle beşerin umumuna en eşmeli olan mirac-ı Kur'ânîdir. İşte biz dahi bunu ihtiyar ettik."(1)

Kalp aydınlanması ile hakikati arayan sofilerin felsefisine dayanan ekoldür. **Tasfiye nefsin açlık ile terbiye edilmesi** demek iken, **işrak** ise **kalbin aydınlanması** demektir. Bu meslekte riyazet vasıtasıyla nefis ve hevanın susturulması ile kalbin kuvvet kazanıp nurlanması ve hakikatin idrak edilmesi söz konusudur. Bu mesleğin esası ve özü Kur'an'da vardır. Lakin metot ve teferruatı Kur'ani değildir. Zira ağır riyazet metodu ile nefsin terbiyesi ile hasıl olan aydınlanma, avam insanların gidebileceği bir yol değildir.

"**İkincisi:** İmkân ve hudusa mebnî olan mütekellimînin tarikidir. Bu iki asıl, filvaki Kur'ân'dan teşaub etmişlerdir. Lâkin, fikr-i beşer başka surete ifrağ ettiği için, tavîlüzzejl ve müşkilleşmiştir."

Bu meslekte kalp yerine akıl esas alınmıştır. Yani felsefenin akli kanatıdır. İslam özelinde ise; İlm-i Kelam bu ekolü temsil ediyor. İlm-i Kelam'ın en önemli iki akli delili ise; **imkan** ve **hudus** delilidir. Bu mesleğin de temeli ve esası Kur'an'da vardır. Lakin Üstad'ın ifadesi ile; "beşerin fikri karıştığı için bu meslek ve bu deliller safiyet ve tesirini kaybetmiştir." Umum insanların gidebileceği yol olmaktan çıkmıştır.

"**Üçüncüsü:** Hükemanın mesleğidir."

Hükema burada daha çok Aristo felsefesine işaret ediyor. Sonuçta Aristo felsefesinde de birtakım marifet delilleri vardır; lakin bu deliller çok müşkül ve herkesin kavrayacağı ve tam marifet ve huzuru temin edecek mahiyette değildir. Hatta bu felsefenin delilleri; Allah'ı sadece ilk sebep olarak algılayan eksik ve narsuz bir delildir.

"Üçü de taarruz-u evhamdan masûn değildirler."

Bu üç meslek de nakıs ve eksik mesleklerdir. İnsanlığa marifet noktasından tam hizmet edemiyorlar. Hatta delilleri belli zümrelere mahsus kalıyor, umum insanlık bu üç meslekten tam istifade edemediği için tam bir huzur veremiyor.

"Dördüncüsü: Ki belâgat-i Kur'âniyenin ulüvv-ü rütbesini ilân eden ve istikamet cihetiyle en kısası ve vuzuh cihetiyle beşerin umumuna en eşmeli olan mirac-ı Kur'ânîdir. İşte biz dahi bunu ihtiyar ettik."

Kur'an'ın yolu hem anlaşılır, hem kısa, hem selametli, hem de tam huzur ve marifeti veren bir yoldur. Risale-i nur mesleği bu yolu ihtiyar etmiştir. Zira insanların kabiliyetleri ve müktesebatları artık kur'ana tam ayine olabilecek bir şekle gelmiştir. Ayrıca bu zamanın vasıtaları çok hızlandığı için, manevi terakki vasıtaları da çok hızlanmalı ki, İlahi rahmet ve hikmet bu noktadan da tecelli etsin. Üstadımız bu hakikatı Mesnev-i Nuriyede şöyle ifade etmektedir:

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Tevfik-i İlâhî refiki olan adam, tarikat berzahına girmeden zahirden hakikate geçebilir. Evet, Kur'ân'dan, hakikat-i tarikati, tarikatsiz feyiz suretiyle gördüm ve bir parça aldım. Ve keza, maksud-u bizzat olan ilimlere ulûm-u âliyeyi okumaksızın isâl edici bir yol buldum. Serûsseyir olan bu zamanın evlâdına, kısa ve selâmet bir tarîki ihsan etmek rahmet-i hâkimenin şânındandır."(2)

Dipnotlar:

- (1) bk. [Muhakemat, Üçüncü Makale \(Usuru'l-Akide\), Birinci Maksat.](#)
(2) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(39. Bölüm\).](#)